देवाः पितर एव च । ब्राह्मणाः साधवश्चैव गुरवोऽतिथयस्तथा । निष्टत्ताचारशौचेषु परपाकोपभोजिषु । उच्छन्नवलिभिक्षेषु भिन्नकांस्योपभोजिषु । ग्रहेषु तेषु ये बालास्तान् गृह्णीध्वमयङ्कितः । तत्र वो विपुला वृत्तिः पूजा चैव भविष्यति । एवं ग्रहाः सुतत्पन्ना बालान् गृह्णन्ति चाग्रतः । ग्रहोपसृष्टा बालास्तु दुःखितैस्सुतमा मताः । वैकल्यं मरणं चापि ध्रुवं स्कन्दग्रहे मतम् । स्कन्दग्रहोऽत्युपतमः सर्वेष्वेव यतः स्मृतः । अन्यो वा सर्वरूपस्तु न साध्यो ग्रह उच्यते" ।

अथ सूर्यादिग्रहाणां स्वरूपादि वृहज्जातकोक्तं प्रदर्श्यते

"कालात्मा दिनकृन्मनस्तुहिनगुः सत्वं कुजो ज्ञो वचो जीवो ज्ञानसुखे सितस्तु मदनो दुःखं दिनेशात्मजः । राजानौ रविशीतगू क्षितिसुतो नेता कुमारो बुधः सूरिदानवपूजितश्च सचिवौ प्रेष्यः सहस्रांशुजः" वृहज्जा० । "कालस्यात्मा कालात्मा दिनकृत् सूर्यः । मनश्चैव तुहिनगुश्चन्द्रोमनः तुहिनेन हिमेन सदृशः शीतलागावोरश्मयो यस्य स तुहिनगुः । सत्वं कुजो भौमः सत्वस्य लक्षणं "अधिकारकरं सत्वं व्यसनाभ्युदयागमे" सत्वशब्दोऽत्र शौर्यपर्यायः तच्च सिंहादीनामस्ति तथा च एकाकिनि वनवासिन्यराजवच्छ्रण्यतीतयास्तम्भे । सत्वस्थिते मृगपतौ राजेति गिरः परिणमन्ति । उत्तरोत्तरस्वभाव इत्यर्थः ज्ञो बुधो वचो गोः जीवो वृहस्पतिः ज्ञानसुखे ज्ञानञ्च सुखञ्च ज्ञानसुखे । सितः शुक्रो मदनः कामः । दिनस्येशो दिनेशः सूर्यः तस्यात्मजः पुत्रः शनैश्चरो दुःखम् । अत्र कालग्रहणं कालस्य सर्वगतस्य प्रदर्शनार्थम् । अत्र न केवलं कालपुरुषस्य मेषाद्याराशयः शिरःप्रभृत्यङ्गविभागेन स्थिताः यावदादित्यादयश्चास्य विभागेन सर्वस्य जगतः स्थिताः । प्रयोजनम् पीडितैर्ग्रहैर्ग्रहवतोऽपि तदङ्गभावाङ्गपीडनं कर्तव्यम् पृष्टैः पृष्टिरिति । न केवलं यावत् जन्मनि बलवद्भिर्ग्रहैरेत एव भावा आत्मादयः शुभा भवन्ति दुर्बलैर्दुर्बलाः किन्तु सौरस्य विपरीतम् तथा च सारावल्याम् "आत्मादयो गगनगैर्बलिभिर्बलवत्तराः । दुर्बलैर्दुर्बला ज्ञेया विपरीतं शनेः स्मृतमिति" राजानाविन्द्वादि रविरादित्यः शीतगुश्चन्द्रः एतौ राजानौ नृपौ । क्षितिर्भूमिरस्याः सुतः पुत्रोऽङ्गारकः स नेता सेनापतिः । बुधः कुमारो युवराजः राजपुत्र इति केचित् । सूरिर्बृहस्पतिः दानवपूजितः शुक्रः च एतौ सचिवौ मन्त्रिणौ । सहस्रांशुः सूर्यात्मजाख्यातः शनैश्चरः स प्रेष्यो दासः । ननु जगत्पालनकरणे शनैश्चरः प्रेष्यः किमलोच्यते प्रेष्योऽपि स्वकर्मणां पालक एव । प्रयोजनम् जन्मनि प्रश्नकाले बलवान्पञ्चवर्गो ग्रहो भवति तदुक्तो राजादिवत्तस्य कार्यसाधनको भवति अन्यथा हानिकरः" "रक्तश्यामो भास्करो गौर इन्दुर्नीलश्चाङ्गारोरक्तगौरश्च वक्रः । दूर्वाश्यामोज्ञो गुरुर्गौरगात्रः श्यामः शुक्रो भास्करिः कृष्णदेहः । वर्णौस्याच्चसिताऽसितरक्तहरीतश्चापीतचित्रासितावङ्गारज्ञ्यग्निजकेशवेन्द्रशचिकाः सूर्यादिनाथाः क्रमात् । प्रागाद्यारविशुक्रबोहिततमःसौरेन्दुवित्सूरयः क्षीणेन्दुक्षमहीसुतार्कतनयाःपापा बुधस्तैर्युतः । बुधसूर्यसुतौ नपुंसकाख्यौ शशिशुक्रौ युवती नराश्च शेषाः" शिखिमूलपयोमरुद्गणानां वह्निनो भूमिसुतादयः क्रमेणः"

नवग्व त्रि० नवभिर्मासैर्गच्छति गम–उण्० डु । नवभिर्मासैरवाप्तफलतया उत्थिते । "सेनामयातयन्त क्षितयो नवग्वाः" ऋ० १।१२१।६ "सत्रमासीनानां मध्ये ये नवभिर्मासैरवाप्तफला उत्थितास्तेषां नवग्वा इति संज्ञा" भा० २नवीनगतिश्रुते च "अङ्गिरसो न पितरो नवग्वाः" इमान्ऋचमधिकृत्य निरु० ११।१९। उक्तं "नवग्वा नवीनगतयः" ।

नवचत्वारिंशत् स्त्री नवाधिका चत्वारिंशत् । १जनपञ्चाशत्संख्यायां २तदन्विते च । ततःपूरणे डट् । नवचत्वारिंश तत्पूरणे त्रि० । स्त्रियां ङीप् । तदर्थे तमप । नवचत्वारिंशत्तम तत्पूरणे त्रि० ।

नवच्छात्र पु० कर्म० । प्रथमाध्ययनप्रवृत्ते त्रिका० ।

नवच्छिद्र न० नव छिद्राणि यत्र । देहे देहस्य नवद्वारवत्त्वात् तथात्वम् । नवद्वारशब्दे दृश्यम् ।

नवज्वर पु० कर्म० । तरुणज्वरे "तरुणं तु ज्वरं पूर्वं लङ्घनेन जयं नयेत् । आमदोषमविज्ञाय लङ्घयेत्तु यथा विधि" भावप्र० । [२नवतिसङ्ख्यापूरणे त्रि० नवतिशब्दे दृश्यम्

नवत पु० नू–अतच् । १कुथे करिभूषणार्थे कम्बले हेमच० ।

नवतन्तु पु० कर्म० । १नवीने तन्तौ । बहु० । २तद्युक्ते पटे च ३विश्वामित्रपुत्रभेदे "नवतन्तुर्वकनकः समनोयतिरेव च" भा० आनु० ४अ० तत्पुरुषोक्तौ ।

नवति(ती) स्त्री नव दशतः परिमाणमस्य "षड्डिंशतीत्यादिना" पा० त्रि० वा ङीप् । (नब्बुद) १संख्यायां २तत्सङ्ख्यान्विते च "इत्थं त्रितीयो नवतिं नवाधिकाम्" रघुः "वीक्ष्यान्यो नवतेः काणः पटेः त्रिंशो यतस्त्वं